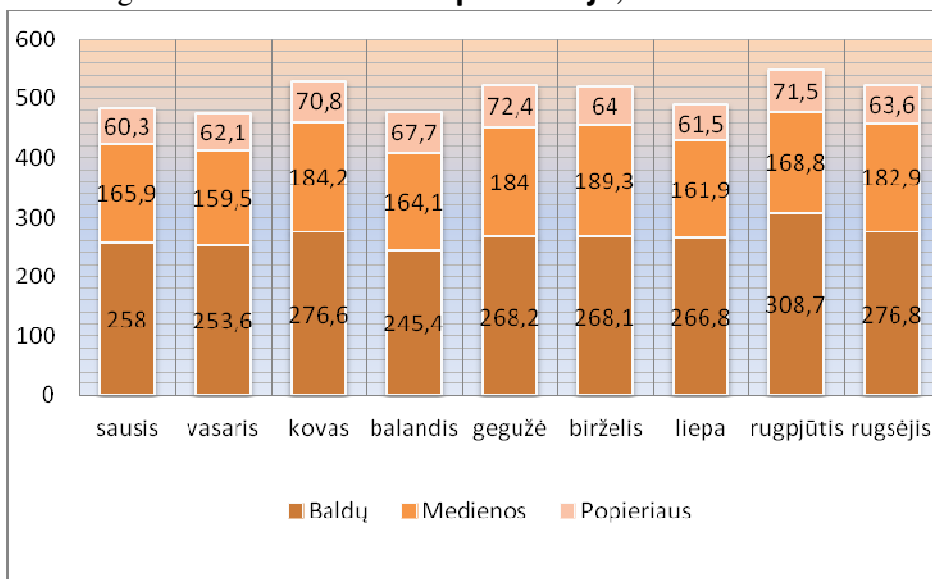

Medienos sektorius: trys 2012m. ketvirčiai

Prof. dr. Antanas Morkevičius

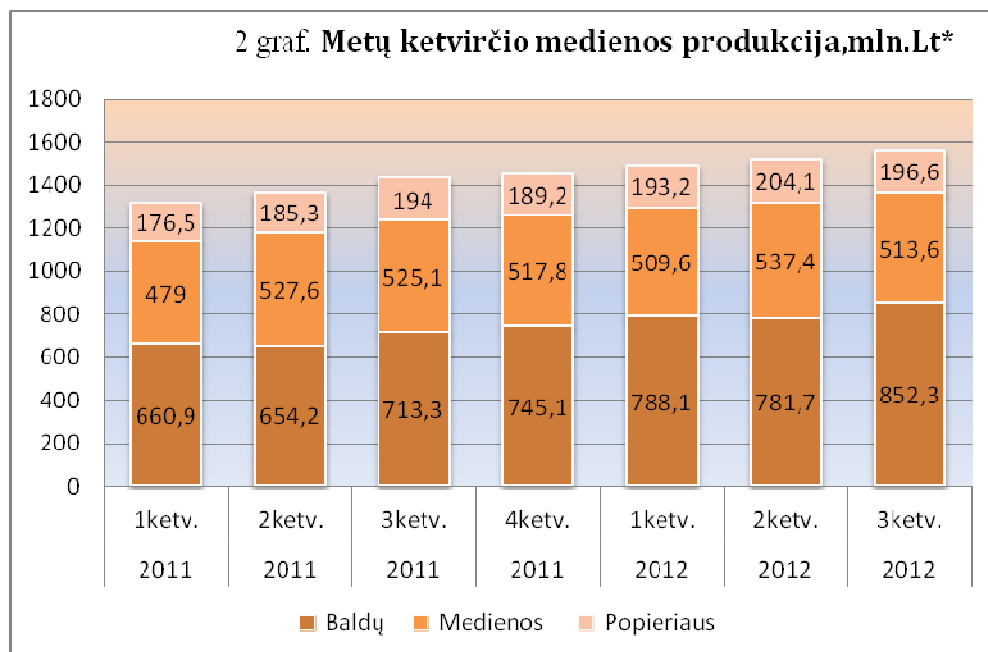
Nežiūrint į vis dar nesibaigiančius gąsdinimus apie artėjančią antrąją krizės bangą, finansines problemas mūsų eksporto rinkose, medienos sektoriaus produkcija, nors ir nežymiai, tačiau pakankamai tolygiai dar didėja(1 graf.). Augimo tendencija akivaizdžiai matyti kai lyginami atskirų metų ketvirčių parduotos produkcijos rezultatai(2grafikas).

1 graf. 2012m.medienos produkcija, mln.Lt*

*skaičiuojant pastoviomis 2005m. kainomis

Akivaizdu ir tai, kad daugiausia auga, patikimą eksporto partnerį- IKEA, turinti baldų pramonę. Suprantama, kad nevienodai sekasi visiems medienos produkcijos gamintojams(1 lentelė). Pastarųjų metų praktika rodo, kad stabiliau dirba didieji sektoriaus dalyviai, kad toliau didėja jų vaidmuo. Čia didesnis yra darbo našumas ir užmokestis. Vidutinis darbo užmokestis šių metų rugsėjo mėn. Ukmergės „Likmerėje“, „Boen Lietuva“, „Vilniaus baldai“ ir „Grigiškės“ jau viršijo 3 tūkst. Lt. SBA koncernas, „Vakarų medienos grupė“(VMG), „Grigiškės“ jau turi savo įmones užsienio šalyse, investicinius gamybos ir energetinio ūkio modernizavimo planus. SBA koncernas skelbiasi, kad jis šiemet net ketvirtadalių padidino gamybą ir eksporto konkurencingumą atnaujinęs technologiją ir produkciją „Germanikos“ įmonėje kad sėkmingai statoma nauja įmonė Baltarusijoje. Ten jau investuota 14 mln. eurų, Pastaroji įmonė pradės veiklą dar šiemet ir ateityje turėtų dirbti pirmiausia Baltarusijos, Rusijos ir Kazachstano rinkai kur laukiama didesnės baldų paklausos. Septynios koncerno baldų gamybos įmonės tikisi iki metų pabaigos pasiekti 750mln.Lt. apyvartą. Pusanthro karto apyvartą šiemet turėtų padidinti ir VMG. Ji jau gavo dar 100mln.Lt kreditą ir planuoja naujas gamybos plėtros investicijas.

* skaičiuojant pastoviomis 2005m. kainomis

AB „Grigiškės“ įsirengė modernią biokuro katilinę ir šiemet gamybos modernizavimui tikisi investuoti 37,1 mln. Lt. Sekantiems metams ji dar gavo 12 mln. Lt Europos sąjungos paramą ir numato pastatyti dvi naujas biokuro katilines: vieną Grigiškėse, kitą Klaipėdos kartono įmonėje. Įmonių produkciją tikimasi padidinti parduodant nemažą dali gaminamos šiluminės energijos. 2011m. bendrovės apyvarta sudarė 308 mln. Lt, šiemet ji turėtų pasiekti jau 322 mln. Lt. Gamybos modernizavimas neabejotinai didina ir darbo našumą. Antai vienam dirbančiajam tenkanti produkcija Vilniaus balduose 2007m. buvo 181 tūkst. Lt, o 2011m. ji jau pasiekė 507,5 tūkst. Lt.

1 lentelė. **Kai kurių įmonių produkcija, sausis-rugsėjis, mln. Lt**

	2011	2012
1. „Swedspan Girių bizonas“	198,6	254,7
2. „Boen Lietuva“	169,9	218,2
3. „Freda“	180,4	194,1
4. „Vilniaus baldai“	179,4	179,1
5. „Klaipėdos mediena“	138,2	171,2
6. „Klaipėdos kartonas“	104,3	95,9
7. „Grigiškės“	120,4	81,3
8. „Šilutės baldai“	67,2	75,1
9. „Sakuona“	57,9	61,4
10 „Jūrės medis“	31,2	27,1
10 įmonių suma	1247,5	1358,1
Viso sektoriaus	4663,6	5121,7
Įmonių dalis %	26,7	26,5

Savo nišą, apart baldų pramonės, ir ne tik Europos rinkoje jau surado ir transporto padėklų gamintojai kasmet didinantys gamybą. Iš šio tipo įmonių pirmiausia pažymėtina sėkmingai dirbanti „Juodelių“ įmonė. Ji jau ėmėsi trečiojo savo gamybos padalinio statybos. Naujasis Radviliškio cechas, kur bus investuota 37,5 mln. Lt ,gamins medinių padėklų ruošinius Planuojama, kad gamybą bus pradėta 2014 m. ir kad tai bus moderniausia Baltijos šalyse, tokio tipo įmonė turinti visiškai kompiuterizuotą medienos apdirbimo technologiją ir 80 dirbančiųjų. Šiam projektui įgyvendinti bus panaudotas ne tik Ūkio banko suteiktas kreditas, bet ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama

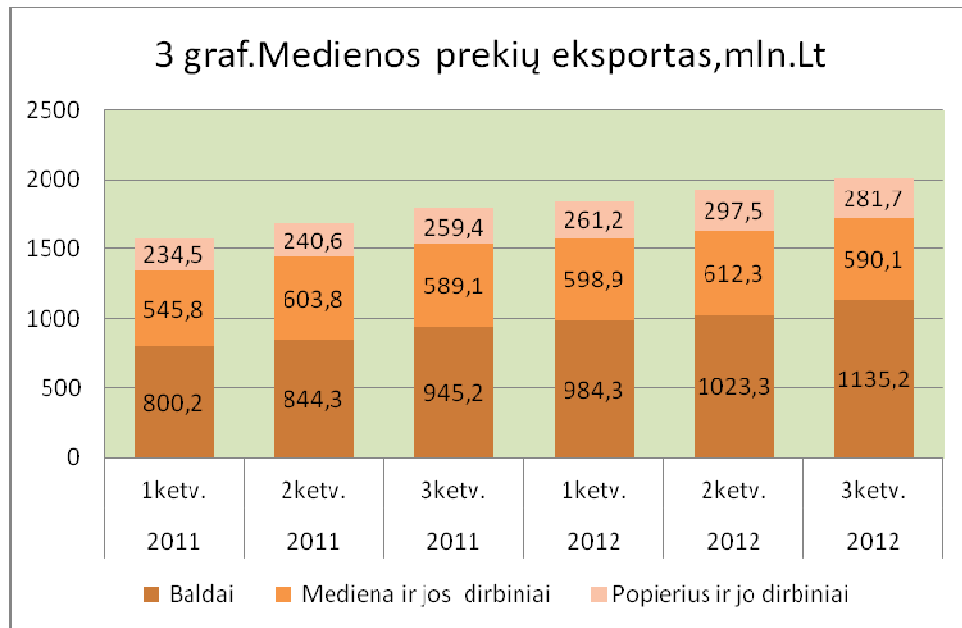
2 lentelė. **Svarbiausi medienos gaminiai**

	balandis	liepa	rugpjūtis	rugsėjis
Klijuota fanera, 1000m ³	4,5	3,1	2,9	3,2
Smulkinių plokštė, 1000m ³	56,2	61,6	47,5	59,9
Plaušų plokštė, mln.m ²	1,2	1,4	1,8	1,6
Langai, 1000 vnt.	8,5	9,3	12,4	10,7
Durys, 1000 vnt.	58,6	30,1	47,5	64,5
Popieius ir kartonas. 1000t	9,8	9,9	10,4	11,1
Raukšlytas kartonas, 1000t	7,8	7,3	8,3	8,5
Baldai. 1000vnt.:				
Foteliai ir sofas	8,4	9,9	13,9	13,4
Virtuvės	41,3	24,3	47,0	73,2
Miegamojo	254,8	488,8	561,3	510,2
Valgomojo ir svetainės	145,5	178,7	195,4	176,4

Matydamas pastarųjų metų oficialiąją statistikos informaciją apie medienos eksportą ir importą, neabejodamas galiu teigti kad ši prekių grupė kasmet tampa vis reikšmingesnė šalies užsienio prekyboje, toliau didėja ir plečiasi (3lentelė). Medienos prekių eksportas per metus išaugo 14%, importas- 10%. Gerėja užsienio prekybos balansas, eksporto prekių sudėtis. Baldai 2011m.eksporte sudarė 51,1%, 2012m. – jau 54,2%. Tolygiai augdamas medienos prekių eksportas trečiajame šių metų ketvirtyje jau pasiekė 2 mlrd. Lt ribą(3 graf.). Svarbiausia medienos eksporto preke ir toliau išlieka baldai. Tolygiai didėja ir daugiau pajamų duoda popieriaus gaminių, statybinių stalių gaminių, medinės taros ir padėklų eksportas.

3 lentelė. **Medienos užsienio prekyba sausis-rugpjūtis, mln. Lt**

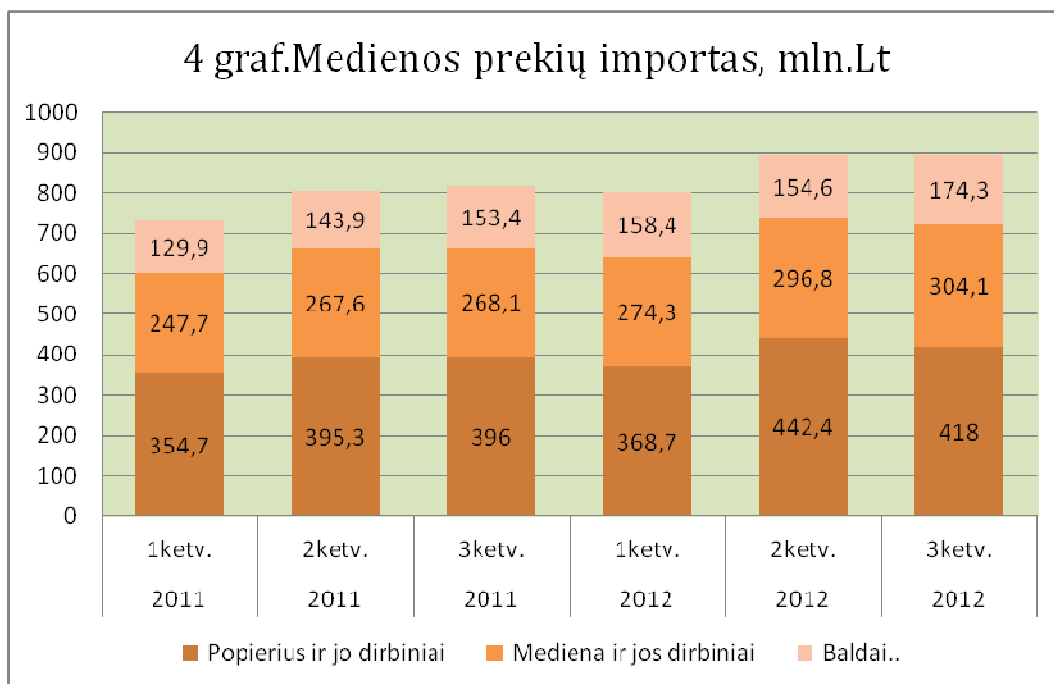
	Eksportas		Importas	
	2011	2012	2011	2012
Baldai	2589,7	3142,8	427,2	487,3
Popierius ir jo dirbiniai	737,5	840,4	1146,0	1229,0
Kita medienos produkcija	1738,7	1801,3	783,4	875,2
Iš viso mediena	5065,9	5784,5	2356,6	2591,5
Iš viso Lietuva	512671,2	56682,8	58344,0	62815,2
Medienos dalis %	9,9	10,2	4,0	4,1

4 lentelė. Medienos eksporto prekės, mln.Lt

	2011 1ketv.	2011 2ketv.	2011 3ketv.	2012 1ketv.	2012 2ketv.	2012 3ketv.
Baldai ir jų dalys	800,2	844,3	945,2	984,3	1023,3	1135,2
Popierius ir jo dirbiniai	234,5	240,6	259,4	261,2	297,5	281,7
Statybiniai stalių dirbiniai	113,1	125,2	130,2	150,7	155,5	141,0
Pjautinė mediena	102,0	108,4	97,8	102,4	120,0	91,8
Apvalioji padarinė mediena	96,2	119,4	101,5	87,0	64,6	66,3
Medinė tara ir padėklai	60,0	70,3	71,8	64,3	67,5	66,1
Malkinė mediena	51,8	48,1	56,5	42,7	42,8	60,1
Parketas	22,3	27,1	22,4	28,2	29,8	25,4
Faneros lukštas	13,0	13,4	13,8	14,9	15,9	15,8
Kiti medienos dirbiniai	87,4	91,9	95,1	108,7	116,2	123,6
Iš viso	1580,5	1688,7	1793,7	1844,4	1933,1	2007

Importo apyvarta dvigubai mažesnė ir mažiau auganti. Importuojame daug popieriaus, pjautinės medienos plokščių, stalių dirbinių. Pjautinės medienos eksportas yra ženkliai sumažėjęs ir jau priylgsta jos importui. Didėja įvairiai apdailintų ir žaliavinių medienos plokščių importas. Apgailėtina, kad tarp importo prekių nemažai vietos užima menkavertė malkinė mediena, medinės dėžės ir padėklai t.y. prekės kurias patys eksportuojame

5 lentelė. Medienos importo prekės, mln. Lt

	2011 1ketv.	2011 2ketv.	2011 3ketv.	2012 1ketv.	2012 2ketv.	2012 3ketv.
Popierius ir jo dirbiniai	354,7	395,3	396,0	368,1	442,4	418,0
Baldai	129,9	143,9	153,4	158,4	154,6	174,3
Pjautinė mediena	58,4	67,9	62,6	68,3	76,8	75,4
Smulkinių plokštė	39,0	41,2	43,0	40,8	50,2	55,6
Plaušo plokštė	32,2	33,5	34,8	42,0	41,3	43,6
Klijuota fanera	17,2	18,8	17,8	17,0	19,6	17,5
Padarinė mediena	12,1	11,1	9,6	12,8	13,9	12,9
Malkinė mediena	21,7	15,4	21,1	14,5	10,3	12,3
Medinės dėžės ir padėklai	7,1	8,2	8,1	6,0	7,4	6,7

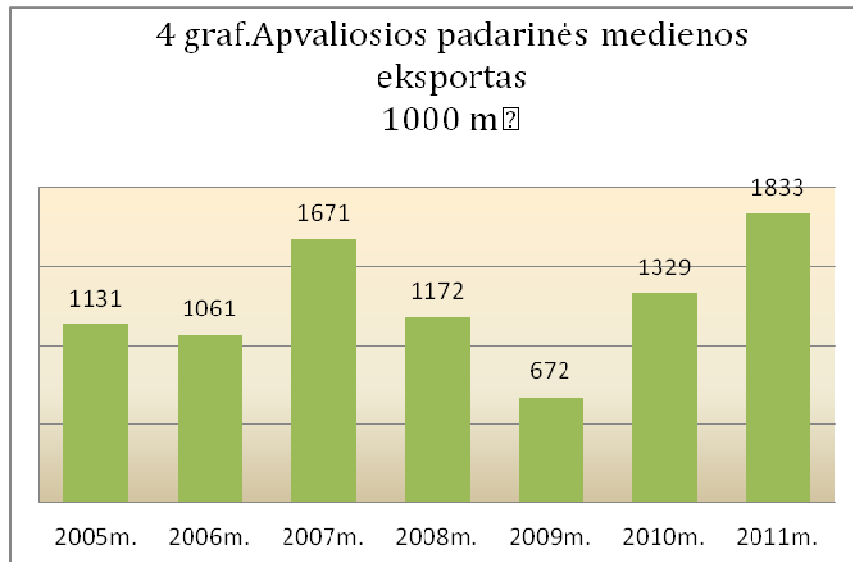
Gerai yra ir medienos prekių eksporto geografijos poslinkiai (6 lentelė). Žinant, kad eksportas yra medienos sektoriaus veiklos sėkmę lemiančioji dalis, labai svarbu neprarasti rinkos sėkmingos ekonomikos šalyse. Tokiomis dabar yra Vokietija, Rusija ir visos Skandinavijos šalys kur mūsų medienos prekių eksporto dalis dar auga. Ypač ženkliai išaugo eksportas į Rusiją. Būtina priminti ir tai, kad medienos eksportas, jo augimas ne visiems vienodai priimtinas, ne vienodai visų vertinamas. Neretai girdime kalbant ir rašant, kad vidaus rinkoje jau seniai jaučiamas akivaizdus medienos žaliavų trukumas, kad pernelyg daug ir visai be jokio reikalo eksportuojama apvaliosios padarinės medienos, kad dėl to nukenčia mūsų pačių pramonė. Eksportą skatina nemažas medienos kainų skirtumas tarp Lietuvos ir kitų Europos sąjungos šalių pageidaujančių importuoti šias žaliavas.

6 lentelė. **Medienos prekių eksporto geografija, mln. Lt**

	2011m 3 ketv.	2012m 3 ketv.
1.Vokietija	251	294
2. Rusija	181	281.
3.Švedija	186	202
4.Norvegija	138	152
5.Didžioji Britanija	97	112
6.Danija	109	111
7.Latvija	78	99
8.Lenkija	122	92
9.Prancuzija	94	88
10.Nyderlandai	80	77

Mums geografiškai patogiu medienos importą iš Rusijos ir Baltarusijos riboja (varžo) nepalanki šių šalių muitų politika. Dėl žaliavų trukumo labai sumažėjo klijuotos faneros ir pjautinės medienos gamyba ir eksportas, sunyko popieriaus pramonė. Dėl daug kritikuotų šalies ūkio valdymo (pavaldumo) nesklaidumų seniai supriešintos yra dvi labai reikšmingos ūkio šakos: miškininkystės ir medienos produkcijos gamybos. Valstybės miškus valdanti institucija (Generalinė urėdija) nepalaujamai skleidžia informaciją apie galimai žalingą medieną naudojančios pramonės vystymą, apie mistinius jos tikslus privatizuoti ir sunaikinti miškus, Tai neabejotinai kenkia perdirbamosios pramonės populiarumui. Dėl visiškai netyrinėjamos vietinės medienos rinkos ir informacijos trukumo, atsiranda daug įvairių spekuliacijų. Vieni skelbiasi apie neregėtus miškininkystės pasiekimus, kiti apie nuolatinį medienos žaliavų trūkumą. Jau ne kartą rašiau apie šios problemos aktualumą. Minėjau ir tai, kad dėl objektyvios informacijos nebuvimo apie apvaliosios medienos eksportą esama ir daug nereikalingų spekuliacijų, absurdiškų situacijų vertinimų. Antai, „Lietuvos žinios“ 2012m. lapkričio 9 vėl paskelbė, eilinį raganų medžioklės paskvilį antrašte „Medienos eksportas sumažintas 300 procentų“. Šio straipsnio autorius iš vienintelio „blogiečio“ daug metų persekiojančio ir gąsdinančio Generalinę urėdiją Sigitą Paulausko sužinojo, kad 2011m. iš Lietuvos išvežta 1,8 mln. kubinių metrų apvaliosios medienos. Jis ir kiti didieji apvaliosios medienos pirkėjai nesiliauja kaltine Generalinę urėdiją dėl nevaldomo medienos eksporto. Tuo pat metu, iš kito informatoriaus, ginančio Generalinės urėdijos garbę, Generalinio urėdo pavaduotojo G.Visalgos straipsnio autoriui tapo žinoma, kad valstybinės miško įmonės eksportuoja Lietuvai nereikalingą, paklausos neturinčią popiermedžių medieną, kad 2011m. jos išvežta tik 300 tūkst. kubinių metrų, kad medienos eksportas iš valstybinių miškų per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo net 300%, o daugiau jos dabar eksportuoja privačių miškų savininkai. Visai atsakingai galiu pareikšti, kad Generalinė urėdija neturi tikros informacijos apie apie valstybės miškuose iškirstos medienos eksportą, apie eksportuojamos medienos kilmę ir dažnai „išmeta“ nieko bendro su statistika neturinčią informaciją. Mediena eksportuoja ne tik urėdijos, privačių miškų savininkai, bet ir kiti perkantieji ją iš valstybės miškų. Tokių turime pakankamai daug. Yra net medienos eksportuotojų asociacija. Ši veikla nedraudžiama todėl nevalia jos ir smerkti, ieškoti kaltininkų arba girtis remiantis išgalvota informacija. Apmaudu, kad tokią informaciją skleidžia ir platina valstybės pareigūnai. Galiu visus nuraminti, kad buvęs

tikrai didelis padarinės medienos eksporto augimas(4 graf..) šiemet bus tikrai mažesnis(2 ir 4 ir 7 lentelės). Yra daug požymių, kad medienos žaliavų pasiūla vietinėje rinkoje didėja.

7 lentelė. **Padarinės medienos pirkėjai**, 1000m³

	2011m.3ketv.	2012m.3ketv.
Latvija	45	105,0
Švedija	112	91,0
Lenkija	166	67,0
Suomija	16	36
Vokietija	25	11
Kinija	78	8
Kitos šalys	3	29
Iš viso	445	347

Apžvalgai panaudota Lietuvos statistiko departamento ir asociacijos „Lietuvos mediena“ informacija.